

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marția, Joia și Sâmbata.

ABONAMENTUL

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarchie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru străinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei arhidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Correspondențele sînt a se adresa la:
Redacțiunea „Telegraful Român”, strada Măcelarilor Nr. 43.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
16 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr. pentru
se-care publicare.

Model de stil unguresc.

Motto: *Stilul e omul.*

Multe lucruri nerumegate am reprodus din ȋiarele maghiaro-jidane, și aceasta o am făcut o numai și numai ca se aibă și publicul nostru cunoștința de necăliturile unguresci. Astădi mai reproducem una din ȋiarul guvernamental din Cluj, „Magyar-Polgár”, dela 4 Iuliu, 1883. Eată-o:

Toastul din Iași.

Cunosc în părțile ardelenne un fost candidat de deputat, care cu lunile nu și-a uitat de căderea sa, nu pentru că a cădut, ci pentru neînsemnata majoritate de 5 voturi, cu care a învins inamicul său. De multe ori ȋicea el pretinilor săi, arătând la ceafă: „Cele 5 voturi mi zac aici și nu le pot uita.”

Așa sînt și eu cu toastul din Iași, când un orator valach din România a beut pentru anecșarea Bucovinei, a Ardealului și a Bănatului.

Această esclare valachă în oratorie mi-a îngreuiat și mie ceafa, și nu o pot uita, nu de frică, ci de ciudă.

Dacă ar fi ȋinut un asemenea toast vre-un bărbat al unei națiuni puternice, cu vașă, cu rolă — bună-oră un neamț — înțeleg, că el se pună pe oameni pe cugete; însă când vrea să fie opinia cismă de cavaler à la Napoleon; când vorbește de anecșione o poporațiune, pe care mai dineaori noi (!?) o am ridicat, — proștii de noi — din starea de vasal, pe care ne-am grăbit a o recunoaște de regat independent, și cu care monarchia sub ministeriul Andrăssy a legat contra dreptului internațional convenție comercială, ca cu un stat independent, pe când ea sta sub legături tributarie la turci: când voește să ne anecteze și să ne înghiță o asemenea populație, la care basmaua se ține de obiectele de lucș; când crede custura (kaczor), că este sabie de Damasc, și când sarica ciobanului se gerează ca togă de senator, e cu neputință, să nu se atace partea din dărăpt a căpașinei*).

Hm! Să fi ajuns noi acolo, încât să credem că ne va anecta valachul și va șterge de pe două teritorii pe maghiar? Rău cunosc oamenii istoria colo în Iași, unde s'au înfăcărât spiritele de bună seamă de purpuriul vin unguresc. (Le vom servi noi și cu mijloace de a se stămpăra.) Nu știu ei doară că cu poetul vorbind:

*) *Ut figura docet.*

N. Tr.

„Lucașferul de nord, al orientului și de sud apune în mare maghiară.”

„Magyar tenger viziben huny el
Eszak, kelet és dél hulló csillaga”.

Și-au uitat cei din România, că Marea neagră a fost granița Ungariei? Nu știu ei, că la încoronarea regelui unguresc se poartă și insigniele României? Să știu dar și să nu uite! **Czinye mintye!** Ce? Ungurii au purtat răsboai învingătoare cu națiuni puternice, și acum, cum și ȋice numai poetul?

„És most e tetvek egyenek meg.” (Și acuma să ne mănânce păduchi acestia.)

Nu va fi așa, domnule Grădiștene, după cum ai toastat Dta, ci va fi, că noi vom trimite în România nu cătanele noastre regulate, nici pe honvezi, ci numai secuii înarmați; vă vor juca pe voi secuii noștii hora în ediție ungurească, că ȋeu pe Dumneșul meu, eroii voștii de gură dela Grivița și dorobanții, dela Brașov până la Dobrogea, vor vedă tot numai nuntă, vreau să ȋic, Bucovina, Ardeal, și Banat.

Și apoi, după ce sabia secuiului va fi scris pe spinarea fie căruia valach monogramul Dumneșului Ungurilor până la Marea neagră, atunci sub un comisariu vom trimite trei maghiari ca oficiali de comitat (prefectură) — pre un hun, jazig și secuiu, ca ei din regatul valach să facă trei comitate (prefecturi) unguresci. Și așa pământul acela a fost odinioară al ungurilor. Să fie ear al lui. Numele comitatelor vor fi: comitatul Bucovina, Ardeal și Banat.

Veți căpata, ce vreți, de vă va suna cojocul cel valachic (az oláh kózsok).

Am scris contra toastul acesta, căci aceasta este sânta mea convngere și după cum avui ocașunea a observa, fie care maghiar nutrește asemenea simțeminte față cu toastele, pe care și ȋiarul „Magyar-Polgár” cu un dispreț potrivit, propriu ungurilor l'a numit musare românească. Din aceste pot vedă cei din Iași și București, cât de tare ne temem noi de fanfaronada valachă și încât o luăm de serios.

Are însă lucrul o parte, care străbate până la rărunchi, și dau expresie opiniei publice maghiare, când ȋic, că e curios dela cei din România, ca ei în loc de mulțamită să îndrănească a vorbi astfel monarchiei noastre. Alianța Austro-Ungariei o caută Occidentul, România însă îndrănesce a o insulta. Să ne fie de învăș.

Aprob întru toate cele ȋise de amicul meu „m” în această afacere și la acest loc cu privire la politica internă. Mai adaug numai atăta, că toastul din Iași, privind împregiurările, între cari s'a ȋinut, documentează, că Austro-Ungaria în partea stângă a Dunării de jos a perdut mult din autoritate și din nimbul puterii sale.

O vor simți și recunoaște aceasta în „Ballplatz”-ul din Viena și dacă da, atunci nimbul și autoritatea trebuiesc reabilitate cu mână de fer. Tot de aceea m'am rugat lui Dumneșu să dea pace națiunei maghiare, ca să se odichnescă după atăta sânge vășsat, și să se întărească, dacă însă vorbesc astfel în Muntenia, acum ȋic, că e bine să ne tragem cât mai curând seama cu ei, și cu o mână numai să le dăm o lecțiune, de care să și aducă aminte și generațiunea a șeptedeci și șeptea.

Grădișteanu în ediție maghiară.

Revista politică.

Sibiu, în 22 Iunie.

Achitarea lui Istoczy, despre care raportăm mai pre larg la alt loc, a produs în cercurile guvernului unguresc un resimțemânt mai mult decât neplăcut. Oficioasele din Buda-Pesta sînt cătrănite și varsă scânteii de necaz asupra curții de jurați de acolo.

„P. Ll.” a publicat eri un articol dela Viena intitulat: „Contele Taaffe și situațiunea”, după cum ȋice, pe basa informațiunilor luate din locuri normative. Articolul se ocupă cu decentralisarea căilor ferate și cu conflictul dintre politica internă și esternă. Cât pentru cea dintăiu, guvernul Cislaitan, spune că nu o incuviințează. Articolul însă concede, că se vor înființa în Cislaitania oficii centrale de căi ferate, mai mult sau mai puțin subordonate. — Ce privește politica internă din Cislaitania articolul susține, că nu este în contrașicere cu alianța austro-germană, fiindcă guvernul nu voește să slaviseze Austria, precum nu voește nici să o germaniseze.

„Deutsche Zeitung”, reflectând la articolul din „P. Ll.” ȋice, că nu pricepe, cum o foaie politică serioasă, care mai nainte ȋicea, că contele Taaffe este turburător de pace, vine să spună acum, că același Taaffe a convins pe popoarele Austriei despre iubirea de pace a lui Bismarck. De altă parte „Beobachter” din Stuttgart, precum și „National” din Paris, încă ceva mai nainte, ocupându-se cu starea

FOIȚA.

Cristian Waldo

sau

CĂILE NOROCULUI.

Roman de George Sand.

(Tradus de E. B.)

(Urmare).

„Cu două ȋile în urmă eu mă aflam într'un han prost față cu un flăcău indelat și robust, care părea că doarme cu cotele pe masă și cu fața ascunsă în mână. Eu îmi luasem, de o jumătate de sfant, un ulcioraș de bere, pâne și brânză. Trăind așa, eu aveam cu ce călători, vr'o săptămână de ȋile. Visaviul meu, întrebând de cărciumăreasă, nu răspundea. Pre când el ridică capul, vădui, că plânge.

„— Îți este foame, i-am ȋis eu, și n'ai cu ce plăti!

„— Așa este, fu răspunsul laconic.

„— Ei bine, replicai eu, dacă este pentru unul este și pentru doi; mănâncă!

„Fără a răspunde ceva, el scoase un cuțit din buzunar și începu pânea și brânza mea. După ce mănecăse în tăcere, el îmi mulțamă cu puține cnvinte indelul de urbane, și eu avui curiositatea, a întreba după cauza nefericirii sale. El se numea, nu mai știu cum, și avea drept nume de batjocură, Puffo. El

era din Livorno, în Italia, o recomandăție rea pentru oameni de o cutare clasă. În ochii fiecărui marinar a litoralului mediteran, Livornezul este sinonim cu pirat. Acesta justifică în cât-va prejudițiu: el a fost marinar și ceva flibustier. De present era saltimbanc.

„Eu l'am ascultat cu prea puțin interes, căci el istorisea rău, și istoriile aceste de aventurier n'au interes, decât prin maniera istorisirii: în sfârșit, dacă le privești bine, toate seamănă. Și totuși, așdind că omul acela vorbește de teatrul său neproductiv, l'am întrebat, că ce fel de reprezentații dă.

„— O Doamne, îmi ȋise el, este poate întreprinderea cea mai rea, de care m'am apucat în viața mea! Să-l ia dracu pe acela, care mi-a pus-o în cap!

„Vorbind așa, el scoase din buzunar, o marionetă, și o aruncă supărat pe masă.

„Mie mi-a scăpat un țipet de surprindere: marioneta aceea, grozav de murdară și de zângălită, era opera mea, era un burattino de fasonul meu! Ce ȋic? Era primul meu actor, șeful trupei; era spiritalul și încântătorul meu Stentarello, floarea debuturilor mele, prin orașelele Apeninelor, favoritul frumoașelor Genueze, fiul cuțitului meu și al vervei mele, columna teatrului meu!

„— Ce, miserabile! esclamai, tu posești pe Stentarello, și nu scii trage din el nici un folos?

„— Mi s'a spus, răspuse el, că el ar fi adus mulți bani în Italia, și acela, care mi l'a vëndut în

Paris, mi-a spus că-l are, ca și restul trupei, dela un signor italian, bine îmbrăcat, care pretindea a și fi făcut stare cu... Doară chiar Dta esci?

„El îmi istorisi apoi, că avuse ceva succes în Franția, pe strade, cu teatrul și personalul nostru; că, știind mai multe limbi streine el voia să călăto rească, dară, neavând noroc, el a dat tot de rău, până la momentul, când l'am întălnit eu, hotărât a vinde teatrul și a începe cu înștruirea unui urs, pe care avea de gând să și-l procure în munți.

„— Ei bine, i-am ȋis eu, arată-mi teatrul tău și ceea ce scii face.

„El mă duse într'o șură, unde i-am ajutat a și pune materialul său în picioare. Eu am recunoscut aci, actorii cei mai buni din trupa mea, amestecați cu adunături de marionete proaste și acoperite cu zdrențe și cu rani. Puffo mi-a jucat o scenă, spre a-mi da o probă de talentul său. El manua burattinii săi cu desteritate și nu-i lipsea o oare-care vervă grosolană; dară m'a junghiat drept în inimă de durere, vedând actorii mei, căduți în astfel de mână și silii a juca astfel de roluri. Regândindu-mă însă, eu am vedut, că Providența ne a reunit, spre mântuirea noastră comună. Îndată am organizat singur o reprezentație în sat și am câștigat un galben, spre marea uimire alui Puffo, care, din momentul acela, mi-a predat teatrul, actorii și îngrigirea de propriul său destin.

lucrului din Austria, ajung la concludiunea, că tendența de degermanizare nu poate fi bine vădită în Germania.

Capul legitimiștilor francezi, contele de Chambord, este rău bolnav. Impregiurarea aceasta a pus în mișcare pe toți monarhiștii francezi.

Toastul lui Grădistanu, după cum s'a putut vedea și mai sus, și după cum se poate vedea în foi numeroase, nu este luat dela ordinea țilei. Declarațiunea din „Monitorul” României, se vede a nu fi de ajuns pentru a satisface pe guvernul austro-unguresc.

Raporturile dintre Franța și China sânt încă tot încordate. Chinezii au cumpărat 25,000 puști Mauser din stabilimentele Germaniei.

Budapesta, 21 Iunie vechiu 1883.

Nu va fi fără interes să știe și cetitorii „Telegrafului Român” despre un interesant proces de presă petrecut aici în săptămâna trecută. Procesul a fost de tot caracteristic și este de importanță actuală. În el s'a oglindit întreaga viața noastră actuală, politică, economică și socială. Resultatul acestui proces se va pără acum fără roade, însă nu este eschisă posibilitatea ca viitoriul cel mai de aproape să producă roadele folositoare.

Să vedem însă procesul.

Renumitul antisemit Istóczy în numărul 10 din 15 Iuliu 1882 al organului său „12 röpirat” 12 broșuri — a publicat un articol sub titlul „Elzsidodott Magyarorszag.” Ungaria jidovită, în care arătând multe rele, cari vin asupra Ungariei dela jidani, ajunge la concludia: *ki velük „Magyarorszagból”* afară cu ei din Ungaria.

Procurorul de stat a intentat încă în toamna anului trecut contra lui Istóczy pentru publicarea acestui articol proces de presă. Istóczy este deputat în dieta Ungariei. La cererea procurorului Istóczy fu lipsit de imunitatea de deputat și astfel s'a inscenat comedia, care Sâmbăta trecută s'a terminat prin achitarea lui.

Pertractarea s'a început la 10 oare înainte de ameași și s'a terminat la 3 după ameași. Intrarea în sala de pertractare a fost permisă numai celor, ce au produs bilet de intrare. Cu toate acestea atât public se afla, încât abia mai puteam resufla. Ținuta publicului, considerând impregiurările, a fost destul de liniștită. Se înțelege că la un proces atât de interesant este greu omului să se stăpânească, și mai ales, când procurorul de stat scusă înșelătoriile jidanilor prin aceea, că sânt creștini și mai înșelători de cât jidani.

Tribunalul s'a compus din Kriszt ca president, Zsigmondovics și Brinkmann ca juși votanți. Din partea procuraturii a fost Fekete Ödön sub-procuror, pe Istóczy l'a apărât candidatul de avocat Vadnai Andor.

Juriul era compus din elemente de tot mesteceate. Nu scia omul, sânt mai mulți jidani, filosemiți ori antisemiți. Procurorul de stat n'a rămas știrbit în dreptul seu de a respinge din juriu persoanele, cari nu'i convin, căci a respins 12. Apărătorul lui Istóczy a respins numai 8. Astfel s'a constituit juriul și s'a început pertractarea.

La întrebarea presidentului Istóczy răspunde, că numele lui este Victor Istóczy, el este de 41 de ani de religiunea rom. cat., s'a născut în Szent-Ke-

reszt, comitatul Vas, locuesce în Pesta este deputat dietal, și n'a fost pedepsit nici odată pentru deliecte de presă.

Din acusa procurorului de stat voiu estrage locurile mai marcate cuprinse în articolul incriminat:

„S'a furișat între noi o seminție străină cu moralitate stricată, cu caracter blăstămat și cu neșpusă impertinență prin mijloacele sale infernale a ajuns la stăpânire . . .

„Ni-a stricat întreaga viață publică, ne-a forțat desvoltarea în direcțiune falsă, a adus între noi păcate ne mai cunoscute, ne-a răpit pe căi furișe toată averea, ne-a răpit puterea spirituală . . .

„Advocatul, medicul, pretorele, judele cercual, dacă nu este jidan, este în buzunarul jidanului, și ei sânt instrumentul jidanului, întocmai ca și țărani . . .

„Pre judecătorii publici i-au corupt, i-au cumpărat întreprindătorii și liferanții de jidan . . .

„Prin cambiile lor au corupt jidani pre deputații dietali asemenea ca și pe ceilalți, și din 550 de deputați dietali abia sânt 50, cari la porunca jidanului să nu voteze în interesul jidanului și pentru jidani, . . . parlamentul este reprezentantul intereselor jidane.

„Întreaga viața noastră socială geme sub mardarul jug al influenței jidane.

„Usura și corupțiunea strică poporul în interesul jidanilor.

„Jidanul e jidan cu trup cu suflet și în veci nu se schimbă. Și schimbă culoarea de câte-ori se cere, dovadă jidani poloni, jidani spanioli și „ai nostri”. Și-a, schimbat culoarea, dar internul nu.

„Pentru noi e tot una, dacă jidanul e ortodox, neolog, de status-quo, german sau jidan de 5 pițule (cu atâta cumpără jidani numele neaoșe unguresci Nota Aut.) scim că jidanul e blăstămat, scim că va fi spre perderea patriei cât timp afurisita lui respirațiune va inficia aerul pe pământul, care geografii l' numesc Ungaria.

„Principiul nostru este că jidanul e blăstămat, că nu e capabil de îndreptare, programa noastră este: afară cu jidani din Ungaria! Cum va fi cu puțință numai afară cu ei, să-i gonim, după cum se gonesce hoțul care se îndeașă în casă, după cum se gonesce usurpatorul din locul, care nu-l merită . . .”

La întrebarea presidentului, Istóczy răspunde, că nu este densusul autorul articolului incriminat, însă primesce responsabilitatea pentru el.

Subprocurorul de stat Fekete în vorbirea sa și-a dat silința să capaciteze pe juriu, că Istóczy trebuie condamnat, de oare-ce ațită populațiunea contra unei confesiuni recepte și astfel strică liniștea cetățenilor. S'a provocat la antisemitismul din Rusia, Germania și Austria, unde el se poate face fără pericul, căci acele state sânt naționale și puțin le pasă de turburări jidănesci. Ungaria însă pere fără jidani. Consciu că teoriile despre fericirea, ce ni-o aduc jidani, nu va produce mare efect în juriu, procurorul apelează la reputația Ungariei în streinătate, care nu-și va face vre-o părere favoritoare despre stărea noastră după portretul făcut de articolul incriminat. În fine se roagă, să declare juriul pe Istóczy de vinovat.

Apărătorul lui Istóczy, Vadnai, se ocupă de cuprinsul acțiunii în locul prim. Dinsul constată, că acțiunea cere condamnarea pentru ațitare contra religiunii mosaice, pre când în întreg articolul incriminat nu este un singur cuvânt despre religia mosaică. Religia jidană stă cu jidanul în strinsa

legătură, ca și musica și jocul. Nu putem juca fără musică, însă musica o putem asculta și fără de a juca. Așa și cu jidani. Putem vorbi de ei fără a le atinge religiunea.

Pentru un articol, în care un creștin cu nici un cuvânt nu atinge religia jidanului, se face proces creștinului, pentru că el este creștin, însă jidanului — deși Talmudul lor mai pe toată fața e plin de cele mai mărgave calumnii asupra creștinilor, nu i se face nimic, pentru că este jidan. Aici vorbitorul servese cu modele. De exemplu jidani numesc pausul „*jajim neszekh*” — vin de vârsat, — potirul „*kelev*” — câne, apă sântită — „*majim metummé*” — apă spurcată, biserica creștină — „*besz kissze mosov*” — abort, — preotul „*naulin*” — hoheriu — etc. Pentru acestea nu face procurorul jidanilor proces de presă.

Trecând preste acestea apărătorul arată că în adevăr jidani au întreagă Ungaria. Cât pentru justiție se provoacă la cazul dela Tisza-Eszlár, pentru administrațiune la alegerea de deputați, pentru parlament la estradarea lui Istóczy în urmă vine la presă.

Va fi bine să notăm cele țise de apărătoriu cu privire la presa din Ungaria. Sânt ocașuni, unde ungerii constată, ceea ce noi am accentuat de multe ori, constată adecă, că presa din Ungaria ne poate înjura după modelul lui „*Pester Lloyd*”, căci procurorul de stat nici habar n'are.

După ce constată că câteva țiare jidane a țarit tribunalul din Nyiregyháza prin noroiu fără a fi băgate în samă de procuror, vorbitorul țice:

„Și dacă e permis țiarelor să insceneze instigațiuni slave, germâne și române, în un ton, care vatămă adânc simțul respectivelor naționalități, și pentru cari procurorul regesc n'a intentat în contra nici unei proces de presă, nu înțeleg, pentru ce este densusul atât de simțitoriu, dacă în urma urmelor se face critică și asupra jidanilor. Sau doară în Ungaria numai contra jidanilor nu este ertat a se scrie?”

Pre germâni, sërbi, români, slovaci și alte naționalități din patrie, cari sute de ani au apărât patria asemenea cu noi contra neamicilor din afară . . .

pre aceste naționalități le pot insulta țiarele, le este permis să le agiteze; însă îndată ce este vorba de jidani, pe procurorul de stat îl apucă spasmurile și neliniștesce cu proces de presă pre patrioții unguri, cari se vaieră pentru pustiirea patriei și a naționalității lor.

După replica procurorului și duplica apărătorului vorbesce Istóczy, arătând motivele, cari l'au sililit să fie antisemit.

Se pune juriului întrebările obicinuite și după o deliberare de 1/2 oară se anuncie verdictul, prin care Istóczy se dechiară de nevinovat.

Astfel s'a terminat acest proces de presă, care pentru noi este instructiv din mai multe motive. E de însemnat că acest proces s'a pus la ordinea țilei tocmai acum, când se pertractează tendențiosul proces dela Tisza-Eszlár, în care procurorul de stat face pre apărătorii vinovaților, discreditând în ochii lumei justiția din Ungaria.

E bine, să ne notăm lucrurile de natura acestora, căci Ungaria este țeara, în care surprinderile ne vin ți de ți, o impregiurare, care multe dovedesce, numai stabilitate și stare normală nu. Săpienti satis.

✠

„Nu eram eu în adevăr protegiat de Cer? n'am găsit unicul mijloc, a-mi continua călătoriile cu ușorătate, fără a mă îndatori cuiva și fără a-mi spune numele și fața capricielor publicului? În puține zile, toate marionetele fură supuse cuțitului, fură curățite, zugrăvite, îmbrăcate de nou și bine rânduie într'o cutie largă și portativă. Și teatrul fu restaurat și lărgit pentru doi operanți. Pe Puffo l'am luat în serviciul meu, însărcinându-l cu întreținerea, cu arangamentul și cu paza etablimentului, tot o dată cu transportul unei părți a teatrului, pe umerii săi largi, precum era datat; căci voiam, ca nici odată, a consacra pe Jean serviciului științei și a-i da bagagiul meu de naturalist.

„Puffo, de bună seamă, este un tovarăș slab. El este greoiu la spirit, însă bun la vorbă, cu atâta mai mult, că el are darul de a vorbi fără a spune ceva. El are un accent rău în toate limbile; dară, el se înțelege în multe țeri, și aceasta are însemnătate mare. Eată de ce l'am ținut. Eu, puțin stau de vorbă cu el; am reușit, a-l desvâța de vorbe grosolane. Eu îi incredințez scenele populare, care sânt un fel de intermezzi, spre a mă odichni nițel. Când am trei sau patru pe scenă, eu folosesc mâinile săle și fac să vorbească toate persoanele cu indestulă desteritate, încât crezi, că auți mai multe voci diferite. În sfârșit, domnule Goefle, dta m'ai văduț la lucru și scii că eu petrec lumea. Cu toate aceste, n'am făcut mai multă

procopseală prin Germania, și mi-a venit ideea, că în Polonia mi-ar merge mai bine. Polonii au spirit francez și gust italian. Noi am parcurs dară în Polonia și în Dantzig ne-am imbarcat, după șese săptămâni de călătorii și de succese spre Stockholm, unde am avut recete foarte frumoase. Acolo am primit invitația baronului de Waldemora, o invitație, ce am acceptat cu plăcere, pentru că m'a pus în stare, a vedea țeara, care până acum m'a interesat mai mult. Cătră Nord s'au îndreptat tot-de-una aspirațiunile mele, fi-va din cauza marelor contraste, ce se ofer aci, unui locuitor de mează-ții, fi-va dintr'un instinct patriotic, care l'am simțit în mină din copilărie. Și totuși nimic nu este mai puțin sigur, decât originea aceasta boreală atribuită limbei mele stricate, bălbăite sau pe jumătate uitate, de învățatul filolog, de care țiam spus; tot una, vis sau presimț, în imaginațiune am văduț tot-de-una țeara romantică, care o am acum înaintea ochilor mei, și cu plăcere ași fi făcut o cale cât de lungă, ca să viu aici, adecă să traversez Malarnul și să descind până la Wettern pentru a exploata toată regiunea lacurilor mari.

„Dară mi-a fost scris, că accidentele se mă urmăresc. Puffo, care s'a îngărășat, de când îl nutresc eu, și care începe a se feri de oboseli, voia să meargă într'o sanie cu chirie, pe acest loc misterios, Wettern, a cărui adâncimi se par tulburate, prin evoluțiuni vulcanice. Ghiata s'a spart și hăinele, albitu-

rile și banii mei s'au înecat. Din norocire, Puffo era în momentul acela pe jos și putu scăpa cu vizitiul saniei, care își perdu sania și caii. Eu, din norocire am mers pe țerm împreună cu Jean, cu teatrul, cu actorii și cu bagagiul meu scientific. Dară mulțămită ceriului, n'am perduț tot, și mâne o să-mi fac bani, căci dau o reprezentație, cu preț fix în castelul omului de zăpadă.

— Ei bine, țise dl Goefle, stringând de nou mâna lui Cristian Waldo, istoria dtale m'a interesat și mi-a plăcut; nu sciu, dacă o ai spus cu plăcere, dară maniera dtale de a vorbi repede, plimbându te prin odaie, gesticulația dtale italiană, și fața dtale, din nu sciu ce țară, expresivă și de bună seamă fericită, mi-a făcut istoria Dtale foarte atrăgătoare. Eu väd în Dta un spirit bun, o inimă escelentă, și greșelile, ce ții le reproșezi, mi se par prea neînsemnate, în amănare cu rătăcirile, în care ai fi putut căde aruncat așa tinăr în lume, fără călăuz, fără avere și cu o față frumoasă, un instrument de peire pentru ambele secse, într'o lume așa de coruptă, ca lumea din Paris și din Neapole . . .

— Va se țică, domnule Goefle, lumea din statele de Nord, este mai morală și mai curată? O cred; și totuși, ce am văduț în Stockholm. . .

(Va urma.)

Răspunsul guvernului român la nota comitetului Granville dela 14 Martie.

Aceste întrebări nu par inoportune față cu dispozițiile tratatului dela Londra, care modifică foarte mult regimul de uniformitate introdus în legislațiunea fluviilor internaționale prin tratatul dela Viena și de care Dunărea de jos trebuia să se beneficieze într'un mod larg, în virtutea tratatelor dela Paris, din 1856 și dela Londra din 1881.

Aceste acte creaseră pe tot cursul Dunărei navigabile, două regimuri, — acela al autorității maritime internaționale, și acela al autorității fluviiale propriu zisă, acordând amândouă țărmurenilor un loc, care le revenea de drept. Dacă în urma tratatului dela Berlin, care despărți Dunărea în două părți deosebite — aceea din sus și aceea din josul Porților de fer — se formară pe partea din sus regimuri deosebite unele de altele, tratatul dela Londra din 1883 dă naștere la patru regimuri deosebite în partea din sus.

Comisiunea europeană este menținută în puterile ei exteritoriale, administrative și executivă, suferind o restricțiune precum și în același timp o întindere a limitelor jurisdicțiunii sale.

Pe brațul Oceakoff, autoritatea teritorială îngăduie regularea navigațiunii și exercită poliția fluviială într'o completă independență și în afară de orice control al unei autorități comune, țermureană sau internațională.

În brațul micat dela Chilia, fie-care din țărmureni aplică direct regulamentele în vigoare în brațul Sulina.

Regulamentul de navigațiune și de poziție fluviială, destinat Dunărei Porțile de fer până la Brăilă, atribuie unei comisii internaționale puterile administrative și executivă cele mai largi, și suprimă drepturile teritoriale ale țărmurenilor pe apele și țărmurile lor.

Stabilirea acestor diferite regimuri nu este de sigur favorabilă intereselor navigațiunii și comerțului; căci istoria navigațiunii fluviiale este prea recentă în memoria tuturor, pentru ca să se uite marile inconveniente, pe cari o asemenea diversitate le atrage neapărat după dînsa.

Este de trebuință, pe de altă parte, de a reaminti că guvernul M. S. Regelui n'a cerut nici odată, ca o parte oare-care din gurile Dunărei să fie sustrasă dela jurisdicțiunea Comisiunii europene.

Dacă această situațiune generală trebuie să fie foarte viu regretată, în vederea rezultatelor, cari vor fi o consecință inevitabilă, guvernul regal n'ar pute lăsa să se treacă sub tăcere situațiunea creată de regulamentul de navigațiune, de poliție fluviială și de supraveghiere anexată la tratat.

Două principii fundamentale ale legislațiunii fluviiale au fost alterate de regulamentul menționat:

1. Principiul, că poliția fluviială aparține fie-cărui Stat pe propriile sale ape, și nu este decât liberul exercițiu al suveranității sale, și

2. Principiul, că în materie de legislațiune și de supraveghere, Statele nețărmurene nu pot să se bucure de drepturi egale cu acelea ale riveranilor, decât numai dacă le exercită în calitate de mandatare ale Europei.

Dispozițiunile contrarii acestor principii au împedat pe guvernul M. S. Regelui de a trece la Galați de partea majorității, pentru a face să se obțină pentru regulamentul în discuțiune unanimitatea cerută. Divergența nu există în realitate decât asupra Titlului III al acestui regulament, intitulat „Esecuțiune și supraveghiere.”

Ne unindu-se cu majoritatea, guvernul regal nu s'a pus pe un teren exclusiv, negăsind ceea ce ar fi indispensabil pe Dunăre: libertatea cea mai completă a navigațiunii și comerțului. Din contră interesele ei fiind strâns legate cu interesele generale ale tuturor națiunilor, el dorește să vadă practicându-se această libertate în modul cel mai larg. Ceea ce cere el este menținerea exercițiului părților inalienabile și fundamentale ale independenței și suveranității Statelor.

Un regulament fluviial fiind discutat și consimțit într'o comună înțelegere de țărmureni și de Europa, asigurând navigațiunii și comerțului o deplină și întreagă libertate, țărmureni angajându-se într'un mod solemn a' l'executa și al respecta, nu pare nici oportun, nici folositor de a cere dela România sacrificarea unei părți esențiale a puterilor sale administrative și executivă. Nu micșorarea acestor puteri formează scopul regulamentului fluviiale, ci dispozițiunile privitoare la libertatea fluviilor.

N'ar fi oare a se paraliza efectele salutare ale regulamentelor, creându-se dela început conflicte, și de a arunca neîncrederea acolo unde o acțiune pacifcă este atât de necesară, unde o încredere reciprocă numai este capabilă de a funda o stare de lucruri stabilă și profitabilă tuturor.

Afară de aceasta, precedentele precum și legislațiunea fluviială sînt contrarii situațiunii, pe care regulamentul dela Galați ar voi să o creeze țărmurenilor pe Dunărea din josul Porților de fer. Nu este un regulament de navigațiune fluviială, care să nu încredințeze poliția navigațiunii Statelor țărmurene, și care să facă autorității concesiuni asemenea acelorora, pe cari România le oferă să le acorde. Aceste concesiuni au cu atât mai multă greutate, cu cât țărmureni din sus de Porțile de fer au înălțis partea superioară a fluviului țărmurenilor din jos, și că reciprocitatea — care formează de asemenea unul din principiile necesare și fun-

damentale ale legislațiunii fluviiale, — nu se mai află aplicată pe Dunăre.

Actul de navigațiune, elaborat la Viena în 1857, dă cu totul și fără nici o restricțiune, poliția fluviială țărmurenilor Dunărei. Numeroase articole din acest act, și mai cu seamă articolele 46 și 47, sînt o probă despre aceasta. Cel dintău otărăsece „că guvernul țărmurenilor riverane și vor comunica reciproc măsurile, pe cari le vor lua pentru executarea actului de navigațiune”. Ultimul stabilește „că comisiunea țărmureană permanentă, va veghea în limita atribuțiunii lor ei la executarea și menținerea stipulațiunilor acestui act”.

Același principiu a fost recunoscut încă și de curînd, pentru Dunăre, prin tratatul încheiat între Austro-Ungaria și Serbia la 10 Februarie 1882. Articolele 6, 7, 11, 12, 13 și 15 ale acestui tratat, recunosc fiecărui din cele două State țărmurene dreptul de a exercita poliția fluviială prin proprii ei funcționari, nestabilind alte regulamente decât legile, usul și obiceiurile sërbe, actualmente existente, puse cât mai mult posibil în armonie cu regulamentele țărmului austro-ungar, și nu prevede altă supraveghere decât aceea care rezultă din ajutorul și sprijinul mutual, ce și datoresc funcționarii ambelor State.

Întrebăm, cu drept cuvînt, cu ce titlu ar pute să se conteste, în 1883, României drepturi recunoscute într'un mod larg și fără dificultate Sërbiei în 1882, Valachiei și Moldovei în 1857 atunci, când aceste două principate erau considerate de Europa, ca vasale ale Porții și când navigațiunea Dunărei inferioare a luat un avînt foarte mare, fără o altă protecțiune decât acela a guvernelor române, cari s'au arătat în tot-dea-una favorabile libertății celei mai absolute a navigațiunii.

Este în toate acestea, într'un mod evident, o contradicțiune, care n'ar putea să scape atențiunii nimenui.

Interesele generale ale comerțului națiunilor cer dela țărmureni unui fluviu internațional primirea regulamentelor fluviiale liberale și uniforme, și supraveghierea exercitată asupra aplicațiunii acestor regulamente de o autoritate comună; dar nu s'ar pute deduce din primirea acestei supravegheri, în favoarea libertății și intereselor generale, părăsirea drepturilor suverane, încetarea ori cărei autorități riverane și stabilirea unei pozițiuni excepționale și a unei dominațiuni privilegiate a nețărmurenilor. Atunci regimul fluviial n'ar mai fi destinat a garanta și salvarda interesele tuturor. Basat pe drepturile speciale și folositoare ale unui singur Stat, el ar pute fi îndreptat în detrimentul economic și comercial altora, sau spre un scop unicamente politic.

Din același punct de vedere guvernul M. S. Regelui a considerat participarea Austro-Ungariei în comisiunea fluviială ce trebuie creată în jos de porțile de fer. Comisiunile de supraveghere ori care ar fi titlurile sale, esceptînd însă comisiunea Europeană Dunăreană, nu sînt compuse decât din delegații statelor riverane. Dacă cestiunea atîngea întregul rîu, dela gura Dunărei la Iller și până la domeniul jurisdicțiunii Comisiunii de supraveghere dreptul de a avî un delegat în comisiunea de supraveghere nu s'ar pute contesta nici într'un mod nici una din statele riverane, adevărat atît Austro-Ungariei, cît și României. De când Dunărea se află tăiată în două părți distincte, riveranii de jos dela Porțile de Fer sînt excluși dela ori ce drept de a se mesteca în supravegherea navigațiunii din susul Dunărei și că ori ce reciprocitate în această privință se află suprimată prin urmare, căci riveranii din susul Dunărei nu posedă nici un titlu, care să se permită de a reclama dreptul de a fi considerați ca riveranii de sus dela Porțile-de-Fer.

Austro-Ungaria nu este un stat riveran pe Dunăre între Porțile de Fer și Galați. Așa fiind ea n'are deci dreptul de a figura între statele riverane în comisiunea fluviială stabilită peste această parte a fluviului. Fi va interesele sale de navigațiune și de comerțu cele mai considerabile, ele nu sînt apte a-i crea o pozițiune egală față cu aceea a statelor riverane, anulînd situațiunea și drepturile acestor din urmă. Dacă ar fi fost altmîntrelea, dacă interesele considerabile ale unui Stat ar fi putut da naștere unor asemenea privilegii, apoi și Englitera ar fi avut dreptul de a figura în comisiunea europeană dela Galați, căci ea posedă la gurile rîului aproape 4 sferturi din comerțul navigațiunii.

Guvernul Maj. Sale Regelui nu neagă interesele Austro-Ungariei și pentru aceasta tocmai admite, ca un loc să-i fie rezervat în comisiunea de supraveghere. Acest guvern n'are și nu poate avî vr'un interes ai nega facultatea de a veghea la aplicațiunea reală și sinceră a principiilor de libertate, stabilite prin regulamentul fluviial. Ceea ce dorește însă guvernul român, constă în faptul ca titlurile pe baza cărora fie-care din state iau parte în această comisiune să fie distincte.

Organizațiunea chiar a nouei Comisiuni de supraveghere este deja o excepțiune din regula generală, care nu admite în acest cas decât pe riveranii. Delegații statelor riverane sînt introduși în această comisiune numai și numai ca prin aceasta supravegherea să devie și mai reală și mai eficace. Numai în virtutea acestei considerațiuni Marele puteri europene participă și ele împreună cu statele riverane în Comisiunea europeană dela Galați, și numai în virtutea acestei considerațiuni riveranii pot face parte din Comisiunea nouă. O situațiune deosebită de această va crea Statului, căruia i va fi permisă, o pozițiune privilegiată

și domnitoare, defavorabilă prin urmare libertății fluviiale și care nu trebuie să fie tolerată.

Belgia este admisă naturalmînt la supravegherea fluviului Escaut, dar trebuie să se ia în considerație că Escaut străbate Belgia și Holanda, că aceste două state sînt riverane pe acest rîu și că o reciprocitate perfectă este stabilită între aceste state în toate cele atîngătoare la navigațiunea fluviială (tratatul din Londra 19 Aprilie 1839 art. 9). — Drepturile Belgiei nu sînt superioare drepturilor Holandei și în tratate și regulamente de navigațiune pe rîurile Escaut și Mosa nici o singură dispozițiune nu tînde a ridica dreptul polițienesc al Holandei, pentru al remite Belgiei, sau vice-versa, asemenea nici o dispozițiune nu înlocuiesc autoritatea imediată a riveranilor printr'o putere comună oare care.

Supravegherea comună a navigațiunii se mărginesce la inspecțiunea generală a punctelor primejdioase (boués) baliselor și a trecătoarelor și a serviciului de pilotagiu, precum și a măsurilor de luat în interesul acestor diferite servicii, (Convențiunea de la 20 Mai 1843 art. 68.) Ea se exercită de o dată sau separat de comisiuni speciali, (Tratatul dela Londra dela 19 Aprilie 1839 art. 9. — Convențiunea dela 20 Mai 1843 art. 3. 67, 69) fie care din ei neavînd vre-o acțiune directă decât asupra apelor Statului, pe care îl reprezintă. (Convențiunea citată art. 51, 52 și 71). Guvernele celor două State trebuie să se otărăscă în cas de neînțelegere între comisari (Convențiunea citată art. 50, 52, 68, 69, 71.) Poliția navigațiunii, balisagiului, a lucrărilor de întreținut sau de executat aparține fie-cărui Stat separat și se exercită acolo în numele lor a pilotagiului propriu (Tratatul dela 5 Noemvre 1842, art. 9, 20 — Convențiunea citată, art. 71.) Esaminînd cu nepărtinire și echitate dispozițiunile tratatului dela Londra din 10 Martie 1883, ajungem necesarmente la concluziunea următoare:

1. România are drepturi necontestabile la participarea efectivă a desbaterilor unei Conferințe avînd de obiect afacerile Dunării de jos, în virtutea înțelegerii sale pozițiuni riverane, de membru în comisiunea europeană a Dunărei și de cosemnatară a actului Adițional dela 28 Maiu 1881.

2. Neputînd lua parte la delibărările conferinței dela Londra, decisiunile luate de această conferință nu pot avî putere obligatoare pentru România.

3. Actul Adițional dela 27 Maiu 1881, fiind o convențiune regulată și valabil încheiată și ratificată, nu se poate modifica într'un mod unilateral.

4. Regulamentul de navigație și de poliție fluviială în jos de Porțile de fer nu poate să aibă de scop de a aduce vre-o atingere drepturilor riveranilor — dar de asigura prin ei libertatea navigațiunii și a comerțului.

Espunînd considerațiunile precedente, guvernul M. S. Regelui crede, că împlinește o datorie imperioasă în fața Europei, animată în tot deauna de sentimentele cele mai bine voitoare pentru dînsul, încreșător în spiritul de înalta dreptate și de echitate a cabinetelor europene, speră că acestea vor binevol a esamina, în înțelegere cu dînsul, cestiunile ridicate la Conferința de la Londra, ca să se poată să se dea o soluțiune echitabilă și satisfăcătoare drepturilor și intereselor tuturor.

Sînteți rugat a lăsa o copie după această telegramă Lordului Granville.

Bine voiți a primi, d-le Trimis, asigurarea înaltei mele considerațiuni.

(Semnat) D. Sturdza

Prenumeratiune nouă

la

„Telegraful Român“

care apare de trei ori pe săptămîna, deschidem pe trimestrul Iulie-Septemvre al anului 1883, cu prețul cel mai moderat, ce se poate vedea în fruntea foaiei.

Banii de prenumeratiune se trimit mai cu înlesnire pelângă assignațiuni postale (Posta utalvány — Post-Anweisung.) Numele prenumerantului, al comunei unde se află cu domiciliul, și eventual al postei ultime se fie scrise bine, ca să se poată ceti.

Se atrage atențiunea on. domni abonați, al căror abonament se sfîrșese cu ultima Martie 1883, ași înnoi din vreme abonamentul, pentru ca să nu fie espeditura silită a sista, sau a întărđia cu espedarea foiei*).

Editura „Telegrafului Român“ în Sibiu.

* O înlesnire foarte mare în espedițiune se face prin lipirea unei fășii de adresă dela abonamentul ultim.

Varietăți.

* (Întrebare publică.) Un domn, care dacă l-am înțeles bine, de ocamdată nu voiesce a i se cunoaște numele, care însă nu credem a comite vre'o indiscrețiune, dacă adaugem că este maghiar, ne trimite întrebarea publică de mai la vînt. Ca patrioți adevărați, cari se interesează de binele tuturor cetățe-

nilor de o potrivă sântem gata a da ospitalitatea cerută amintitei întrebări în următoarele:

„Întrebare publică la domnul Föispan*) din varmegia**) Maros-Torda.

„După ce solgăbireu Nagy Tamás din cercul Gurghiului cu mâna lui proprie au falsificat fasiunea și numele partiilor înfățișate la pertractare în protocolul luat de densus, și pentru această falsificare stă și sub cercetare criminală, despre care și Măria voastră are cunoștință; — așa dară cu toată stima întreb, că binevoiiți a'l suspenda pe numitul solgăbireu din serviciu? Cincinatus.

*) (Starea sēmănăturilor). În comitatul Sibiiului, în părțile Nocrichiului, sēmănăturile se află în stare bună.

În comitatul Têrnavei mare în părțile Crișului sânt foarte frumoase.

În comitatul Murăș-Turda, în ținutul Vaida Siniționei sēmănăturile sânt bune.

În comitatul Têrnavei mici, în ținutul Dicio-San-Mărtinului sēmănăturile sânt foarte frumoase; rapița este foarte rea; nutreț de lunci, fēnața și sēmănat va fi în abundență.

În comitatul Clujului sēmănăturile de primăvară sânt satisfăcătoare, cucuruzul și cartofii au suferit de vermi; pășiunile sânt foarte bune; în ținutul Tecei sēmănăturile de toamnă prosperează de minune; orđul și ovēsul sânt slabe; în ținutul Gilăului sēmănăturile de toamnă sânt frumoase, pe alocurea însă căđute, orđul și ovēsul se desvoaltă frumos.

În comitatul Szolnok-Doboca, în părțile Betleanului sēmănăturile de toamnă, în urma ploilor sânt căđute; ovēsul se desvoaltă frumos: nutrețurile pe alocurea sânt bune, pe alocurea de mijloc; în ținutul Gărbăului a stricat grindina foarte mult.

În comitatul Silagiului va fi un seceriș mediocru de grâu și sēcără; ovēsul și orđul sânt bune; rapița puțină; fēnațele promit mult.

În comitatul Turda-Arieș sēmănăturile sânt bune, în ținutul Trățcăului sēmănăturile de toamnă sânt frumoase; ovēsul și orđul multămitoare; nutreț e destul.

În comitatul Bistrița-Năsăud, în părțile Șielui mare sēmănăturile de toamnă sânt de mijloc; cele de primăvara, sēmănat din vreme, sânt bune; tēn va fi mai puțin ca în anul trecut.

În comitatul Ciucului, în ținutul de Szep-Viz a stricat grindina foarte mult.

În comitatul Treiscaunelor sēmănăturile de toamnă sânt bune; cele de primăvară din cauza secetii au rēmas înapoi.

În comitatul Brașovului a făcut grindina dela 8/20 Iunie pagube însemnate.

În comitatul Făgărașului în mare parte grăul este de mijloc, sēcara bună, orđul și ovēsul frumoase.

*) (Tempestate.) În 19 luna curentă s'a descărcat asupra Cornățelului o tempestate cu fulgere și tunete. Unul din acestea a lovit și a și aprins. În aceeași ți după ameadi a căđut grindina pe hotarele Bradului și Avrigului în măsură așa de mare, încât pe alocurea era de trei centimetri de înaltă. Stricăciunea, ce a făcut, este considerabilă.

*) (Minele de aur dela Ruda) s'au vëndut unui neamț din ținutul Rinului. Vēndētorul a fost contele Toldolagi și Teleki. Prețul 620.000 fl. Notarul public din Alba-Iulia a primit pentru facerea contractului un onorar de 350 fl. Directorul minelor Kivinyi a primit odată pentru totdeauna o desdau-nare de 24.000 fl., controlorul Pankel de 20.000; ceilalți funcționari sânt susținuți în serviciu și mai departe.

*) (Cholera) a izbucnit în Egipt. În orașul Damiette au murit de cholera într'o singură ți 113 persoane, la Mansurah 6 și la Port-Said 2. În urma aceasta domnese mare panică în Alesandria. S'au luat mesuri din partea guvernului egiptean și a reprezentanților străini. În Franca s'au supus chiar și scrisorile ce vin din Egipt unei desinfecționări prin afumare. În Viena consiliul sanitar a ținut consultări, ear consiliul sanitar din București a hotărît înființarea unei carantine de 48 de oare la Brăila, Galați, Sulina și Constanța pentru toate obiectele și mărfurile ce vin dela Constantinopol.

Afacerea dela Tisza-Eszlár.

(Urmare.)

Martora Iuliana Bathory, fosta servitoare a lui Lichtmann depune, că nu-și mai aduce aminte de a fost vre-un cerșitoriu la ei în ziua numită, ceea-ce s'a întemplat de alt-cum adese ori. Ea n'a dus mănecă bolnavului la Braun.

Martora Goldstein și tatăl acesteia nu depun lucruri necunoscute. Rosenberg, la care a

servit Sofia Solymosi a fost cu șechterii în templu și s'a îndepărtat la 11 oare cu mulți alți evrei.

După 12 oare s'a dus la Taub, fiind-că acolo erau oaspeți străini. Aici a rēmas până la 1 oară. Sofia a adus vin. (Depunerea se înterunpe.)

Procurorul anunță, că a primit epistolă dela judele investigător Bary, în care se țiece, că judele din Tisza-Eszlár a dat preste o persoană, care a dat hainele pentru cadavrul scos din apă și ținut de cadavrul Esterei Bary; cere dela procuror să plece la Tisza-Eszlár spre a se face ascultarea persoanei acesteia înaintea sa. Atât procurorul, cât și apărătorii cer, ca ascultarea să se facă înaintea tribunalului, ear' nu de Bary, care e neapt. Tribunalul se retrage și decide în conformitate cu §. 66 (proced. pen.) că numai lui fi compete ascultarea de martori noi în afaceri criminale pendente. De aceea și-a esmis pe omul de incredere.

Ședința se deschide cu împărțirea presidentului despre sosirea hărtii vice-comitelui, în care se spune că martorii cei noi se află sub supravegherea poliției. — Procurorul cere ca martorii să se conducă înaintea tribunalului nefind necesară supravegherea polițiană din partea vice-comitelui. Dr. Eötvös susține că supravegherea ar fi ilegală și provoacă tribunalul a spune aceasta espres vice-comitelui. Procurorul: Mă vęd silit a declara, că tribunalul nu e forul, care are a judeca asupra procedurii vice-comitelui. — Pres. Morit Scharf a depus în decursul pertractării, că ar fi cetit în arhiv rescriptul ministrului de interne, în care i se promite ingrigirea pe viitoriu. Trebuie să declar, că depunerea aceasta e total fără basă, un atare rescript nu există și năcin'a esistat nici când.

Se continuă ascultarea martorilor înteruptă Sămbătă. Martorul Rosenberg a vędut pe Ester Solymosi, după eșirea din templu, atunci a fost sigur după 12 oare. — Pres. Iankel Smilovics și-a scris DTale o epistolă din carcer? — Martorul: Da, Smilovics mi-a scris să-i ușurez pozițiunea; eu însă nu-l cunosc. — Pres. Hegedüs a depus contra DTale. — Martorul: Acela e om bețiv, nu-i acasă mai cătu-i anul. — Pres. Doi martori au depus, că DTa te-ai fi esprimit în mod hotăritor, că Ester Solymosi se va afla în decurs de 3 zile. — Martorul: Nu-i adevărat; acela, care afirmă acestea, minte. — Pres. Cu cine ai mers cătră casă după eșirea din templu? — Martorul: Cu șechterii: Braun, Schwarz și Taub. Aceștia au dejunat la mine în decurs de un pătrariu bun de oară, apoi s'au dus la Taub, unde m'am dus și eu după mănecă luând cu mine vin.

Presidentul confrontează pe martor cu Sofia Solymosi pe care o întrebă: Pe ce timp a venit Rosenberg Sămbătă acasă? — Martora Sofia Solymosi: Nu știu. — Pres. Fost-au oaspeți la Rosenberg? — Sofia: N'au fost. — Pres. Dus-ai vin la Taub? — Sofia: Dus. — Martorul Rosenberg (cătră Sofia): Cum poți țiece, că n'a fost nime la noi; void a te cugeta, îți vei aduce a bună seamă aminte că a fost. — Pres. Ea țiece, că n'a fost nimenea acolo. DTa afirmi, că ar fi fost oameni. Lucrul e superat. — Martorul Rosenberg (cătră Sofia): Tu-mi spneai și atunci, că Ester ar fi foarte tristă și căte-va zile mai târđiu: Ce nebunie a fost dela mine să o întreb, de a fost tristă. — Sofia: Aceasta nu e adevărat. — Apărătorul Eötvös: DTa ai fost încuiat și în carceră și s'a predat o epistolă? — Martorul Rosenberg: Da, în carceră am primit epistolă. Despre aceasta am și făcut arētare judelei cercetător numai decât. — Pres. Nu pricep întrebarea. — Eötvös: Voiam numai să consta, că supravegherea în carceră lasă multe de dorit.

Martora următoare, Rosenberg, depune aceeași ca martorul Rosenberg, bărbatul ei. Fiind confrontată cu Sofia Solymosi, aceasta rēmane pre lângă depunerea sa. Se ascultă Iosif Lichtmann, care a promis mamei fetei, 200 fl., dacă va arēta fără amēnare aflarea fetei. — Vēduva Solymosi depune, că în adevēr martorul i-a promis banii cu condițiunile acesteia. — Pres. (cătră Lichtmann): Cine era să dea banii? — Martorul Lichtmann: Eu însumi. — Pres; DTa însuși ai depus, că toată averea DTale face numai 200 fl. (Maritate în public.) — Martorul: Se poate, că și alții ar mai fi contribuit.

Urmează a fi ascultată alui Einhorn, care pretinde, că vēduva Solymosi nu spune adevērul. — Martora: Wollner, a fost în Sămbăta respectivă toată ziua, bolnav.

În depunere ocură nenumērate contradicēri. Procurorul: Fi bun atrage atențiunea martorei, că dānsa nu e îndatorată a depune, fiind că bărbatul i se află pe banca acusaților.

Martora Szüsmann a auđit tot dela Hantlovsky, că ar fi vędut pe Ester și după ameadi. Martora Rosa Süszmann a vorbit cătră seară cu a lui Hury; aceasta i-a spus, că Ester a dispărut. — Martorele Sali Süszmann și Taub nu s'au prezentat.

Martora Julia Vamosi depune a fi vędut cătră 1 oară după ameadi pe Ester întorcēndu-se cătră casă. — Pres. Scii de sigur? — Martora: Sciu de bună seamă. — Pres. Ducea ea ceva cu sine? Da, o nāframă, în care se afla vāpseală. — Pres. De unde scii, că a fost vāpseală. — Martora: Auđii dela alții. — Confrontată cu Sofia Solymosi, Julia spune că s'a întâlmit cu Ester între 11 și 12 oare; vēduva Solymosi afirmă, că Vamosi nici n'a cunoscut de loc pe Ester. Între Sofia Solymosi și Julia Vamosi se încinge ceartă asupra împregiurării, că oare vędut-a Vamosi pe Ester. Vēduva Solymosi încă ia parte la ceartă și declară: „Nimic nu i adevērat!“ — Apărătorul Funtak (cătră Vamosi): Auđit-ai ceva din cele, ce au vorbit surorile între sine? — Martora: A auđit pe Sofia întrebând pe sora-sa, de o a bătut a lui Hury. — Dr. Funtak: O scii de bună seamă? — Martora: De bună seamă. — Dr. Funtak. Era Ester tristă? — Martora: Nu știu.

Martorul următor e Iosif Iuhasz, gendarm. Pres. Ai fost când s'a ascultat Morit Scharf. — Martorul: Nu. — Pres. N'ai scire cum s'au petrecut ascultările acestea? — Martorul: Nu. — Dr. Eötvös: Îți aduci aminte pe cine ai adus în 21 Iulie din Tisza-Eszlár aici? — Martorul: Nu. — Dr. Eötvös: La ziua numită ai condus aici 4 evrei. — Martorul: Nu. — Dr. Eötvös: Adu și numai aminte. — Martorul: Da, da îmi aduc aminte. Dr. Friedmann: DTa ai condus pe Morit Scharf? — Martorul: Nu. — Acusatul Weiszstein: Îți aduci aminte de timpul, când fui readus dimpreună cu Scharf și când ai țiec înaintea noastră: Totul ne-a succes, acuma să bage evreei de seamă! — Martorul: N'am țiec nimic.

(Va urma.)

Loterie.

Mercuri în 4 Iulie 1883.

Brünn: 21 16 45 27 28

Bursa de Viena și Pesta.

Din 3 Iulie n. 1883.

	Viena	B-pesta
Renta de aur ung. de 6%	120.05	120.75
Renta de aur ung. de 4%	88.75	88.90
Renta ung. de hărtie	87.15	87.10
Împrumutul drumurilor de fer ung.	137.25	138.25
I emisiune de oblig. de stat dela drumul de fer oriental ung.	91.40	91.75
I emisiune de obligațiuni de stat dela drumul de fer orient ung.	11375.	114.—
Acțiuni de bancă austro-ung.	840.—	835.—
Acțiuni de bancă de credit ung.	294.—	295.—
Acțiuni de credit austr.	295.75	295.80
Oblig. de stat dela 1876 de ale drumului de fer orient. ung.	98.50	99.25
Obligațiuni ung. de rescumpărarea pământului	100.50	100.—
Obligațiuni ung. cu clausulă de sorțire	98.70	98.50
Obligațiuni urbariale temeșiane de	99.25	99.—
Obligațiuni urb. temeș. cuasulă sorțire	97.70	97.50
Obligațiuni urbariale transilvane.	99.25	99.52
Obligațiuni urbariale croato-slavonice	99.25	98.—
Obligațiuni ung. de rescumpărarea decimeii de vin	98.—	98.—
Sorți unguresci cu premii	115.	114.75
Datorie de stat anstriacă în hărtie	78.60	78.40
Datorie de stat anstriacă în argint	79.40	78.25
Sorți de regularea Tisei	109.95	110.—
London (pe polița de trei luni)	119.95	119.90
Scrisuri fonciari ale institutului „Albina“	—	100.30
Argent	—	—
Galbin	5.67	5.67
Napoleon	9.50	9.45
100 marce nemjesci	58.45	58.40

Nr. 73/1883. Dir. gimn.

[432] 2—3

CONCURS.

Pentru ocuparea unui post profesoral la gimnasiul public gr. or. rom. din Brad (comitatul Hunedoarei), prin aceasta se escrie concurs cu terminul până în 20 Iulie st. v. a. c.

Salariul împreunat cu acest post e 600 fl. v. a. solvinđi din cassa fondului gimnasial în rate lunari; ear după un serviciu de 10 ani decenale de 100 fl.

Dela concurenți se cere, ca să fie români de religiunea gr. or. și pe lângă esamenul de maturitate să aibă pregătirea pentru cariera profesorală prescrișă de legea pentru scoalele medii, să fie asultat și terminat cu succes bun cursul filosofic și filologic la vre-o universitate.

Concurenții au ași îndrepta petițiunile bine instruate la subsemnatul oficiu protopresbiteral, ca directore și președinte al reprezentanței gimnasiale.

Din ședința reprezentanței gimnasiale ținută în 21 Maiu 1883.

Brad în 11 Iunie 1883.

Georgiu Părău m. p.,

adstr. ppresbiteral gr. or. al Zarandului
Director al repres. gimn.

*) Comitele suprem.

**) Comitatul.